

VII W - 4101 - 3/21

Rzeszów, dnia 13 grudnia 2021 roku

SPRAWOZDANIE – z lustracji

**w I Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w Rzeszowie,
w XI Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w Rzeszowie
w Sekcji do Spraw Egzekucyjnych I Wydziału Cywilnego
Sądu Rejonowego w Rzeszowie**

przeprowadzonej przez sędziego wizytatora do spraw cywilnych i wieczystoksięgowych Sądu Okręgowego w Rzeszowie Krzysztofa Żołnierczuka, w okresie przypadającym pomiędzy dniem 01 października 2021 roku a dniem 16 listopada 2021 roku, stosownie do zarządzenia Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 13 września 2021 roku, znak VII W - 4101 - 3/21, wydanego na podstawie § 7 i § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych, Dz. U. z 2013 roku, poz. 69 – ze zmianami, zmienionego zarządzeniem Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 08 października 2021 roku, znak VII W - 4101 - 3/21 (**załącznik nr 1**).

Zakresem kontroli w ramach przeprowadzanej lustracji objęta została kwestia sprawności, terminowości i skuteczności czynności podejmowanych przez sędziów oraz sekretariaty sądowe w ramach realizowania czynności z zakresu postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych. Sama zaś kontrola, objęta sprawozdawaną lustracją, podjęta została w ramach wykonania planu zadań nadzorczych Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie na rok 2021, zaakceptowanego pismem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 19 lutego 2021 roku, znak: W-5100-5/21, jako planu ustalonego wcześniej przy uwzględnieniu kierunków wewnętrznego nadzoru

administracyjnego w 2021 roku określonych przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w piśmie z dnia 15 stycznia 2021 roku, znak W-5110 - 4/21.

W ramach prowadzonej lustracji analizą objęto czynności z zakresu postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych, dokonane w okresie czasowym pomiędzy dniem 01 czerwca 2020 roku a dniem 30 września 2021 roku (okres 1 roku i trzech miesięcy). Takie założenie odnośnie prowadzenia analizy na podstawie danych pochodzących ze wskazanego okresu czasowego pozwolić miało na pominięcie na etapie formułowania wniosków końcowych tych danych, jakie pochodziłyby z okresu pierwotnej fazy ogłoszonego rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 roku, na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, Dz. U. z 2020 roku poz. 491, skutkującego znanym powszechnie znacznym spowolnieniem pracy sądów i ograniczeniem podejmowanych w ramach postępowań cywilnych jednostkowych czynności procesowych, połączonego z wstrzymaniem i zawieszeniem biegu terminów procesowych, jak i znacznym ograniczeniem czynności podejmowanych przez biegłych sądowych, którym to zlecono do wykonania opinii w sprawie w okresie poprzedzającym ogłoszenie stanu epidemii. W toku czynności lustracyjnych pominięto natomiast kwestię sprawności, skuteczności i terminowości oraz prawidłowości czynności podejmowanych na etapie przyznawania biegłym sądowym wynagrodzenia za sporządzenie opinii, jak i terminowości wypłaty wynagrodzenia biegłym sądowym, jako że kwestie te podlegają osobnej analizie w ramach czynności kontrolnych w związku z ujętą w planie zadań nadzorczych Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie na rok 2021 lustracją przeprowadzaną w miesiącu grudniu 2021 roku, przez sędziego wizytatora do spraw cywilnych i egzekucyjnych SSO Witolda Benickiego.

W toku czynności podjętych w związku z prowadzoną lustracją, zobowiązano w pierwszej kolejności kontrolowane jednostki do przedstawienia informacji dotyczących:

- a. ogólnej ilości opinii zleconych do wykonania biegłym sądowym w sprawach cywilnych, z podziałem na poszczególne kategorie specjalizacji

- biegłych (np. biegli z zakresu medycyny, geodezji, rekonstrukcji wypadków drogowych, rzeczoznawstwa majątkowego itp.), którym to zlecano opinie do wykonania,
- b. średniej długości terminu określonego biegłym sądowym do wykonania opinii w ramach poszczególnych kategorii specjalizacji biegłych,
 - c. ilości opinii wykonanych przez biegłych sądowych w terminie, z rozbiciem na poszczególne kategorie specjalizacji biegłych,
 - d. ilości opinii wykonanych przez biegłych sądowych z uchybieniem terminu wskazanego w zleceniu do wykonania opinii,
 - z przekroczeniem terminu ponad miesiąc,
 - z przekroczeniem terminu ponad trzy miesiące,
 - z przekroczeniem terminu ponad sześć miesięcy, a w odniesieniu do opinii wykonanych po terminie dodatkowo:
 - e. wskazania ilości i rodzaju czynności związanych z ponagleniem biegłych sądowych do zwrotu akt sprawy z opinią,
 - f. ilości wystąpień do Prezesa Sądu Rejonowego w Rzeszowie o podjęcie czynności nadzorczych w związku z brakiem złożenia przez biegłego sądowego opinii w terminie,
 - g. ilości wystąpień z wnioskiem do Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie o rozważenie potrzeby zwolnienia biegłego z obowiązków, a w dalszej kolejności skreślenia biegłego z listy i usunięcia jego karty z wykazu biegłych, stosownie do § 1 ust. 2 oraz 8 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie biegłych sądowych, Dz. U. z 2005 roku, nr 15, poz. 133,
 - h. ilości spraw, w których brak zwrotu przez biegłego sądowego opinii skutkował zawiadomieniem właściwej jednostki Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,
 - i. wskazania sygnatur akt spraw, w których to dokonywano wystąpień lub zawiadomień, o których mowa w pkt. f, g, h, jak i ostatecznie:
 - j. wskazania:

- 15 sygnatur akt spraw (a w Sekcji ds. Egzekucyjnych I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie – 5 sygnatur akt spraw), w których okres opiniowania przez biegłych trwał najdłużej,
- 10 sygnatur spraw (a w Sekcji ds. Egzekucyjnych I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie – 5 sygnatur akt spraw, w których biegli wykonali opinie w terminie).

W odpowiedzi na przedmiotowe wystąpienie sędziego wizytatora pozyskano żądane informacje (w tym informacje statystyczne) za pismami Przewodniczącego Wydziału I Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 05 listopada 2021 roku, znak I WC – 420 – 6/21 oraz Przewodniczącego XI Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 03 listopada 2021 roku, znak XI-L.dz - 755/21, a następnie - za odrębnymi pismami przewodnimi Kierowników Sekretariatów Wydziałów – akta żądanych do wglądu na etapie czynności lustracyjnych 30 spraw z obu wydziałów, w których to opiniowanie przez biegłych trwało najdłużej (po 15 akt spraw z każdego Wydziału) oraz akta 20 spraw, w których to biegli sądowi wykonali opinie w terminie (po 10 akt spraw z każdego Wydziału), co ostatecznie pozwoliło na dokonanie przez sędziego wizytatora oglądu dokumentów złożonych w aktach spraw sygn. akt: *INs 837/18, INs 898/19, INs 1596/13, INs 2911/11, INs 1091/16, INs 1568/13, INs 281/17, INs 306/19, IC 1244/16, IC 608/19, IC 1250/19, IC 251/20, IC 281/20, IC 2251/18, INs 540/18, XI C 782/20, XI Ns 481/20, XI Ns 220/20, XI Ns 836/19, XI Ns 413/18, XIC 940/16, XINs 888/19, XINs 324/16, XIC 775/20, XIC 1062/19, XI C 797/20, XI Ns 356/19, XI C 162/20, XI Ns 497/20, XI C 1016/19* (z kategorii spraw, w których opiniowanie przez biegłych sądowych trwało najdłużej) oraz dokumentów złożonych w aktach spraw sygn. akt *IC 1582/19, IC 1016/20, IC 1201/19, IC 2185/18, INs 627/20, INs 12/18, IC 602/20, IC 304/20, IC 1618/19, IC 1641/19, XI Ns 786/18, XI C 178/19, XI C 2025/18, XI C 1688/18, XI C 128/21, XI Ns 1021/18, XI C 1250/17, XI C 574/20, XIC 139/21, XIC 996/20* (z kategorii spraw, w których biegli sądowi wykonali opinie w terminie). Opis czynności podejmowanych w ramach czynności z udziałem biegłych sądowych w każdej z tych jednostkowych spraw ujawnia **załącznik nr 2** do niniejszego protokołu lustracyjnego. Jego

sporządzenie powala jednocześnie na pomijanie w treści niniejszego sprawozdania lustracyjnego opisu czynności zawartego we wspomnianym załączniku.

Jak wynikało natomiast z pisma Kierownika Sekcji ds. Egzekucyjnych Wydziału I Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 05 listopada 2021 roku, l. dz. 292/11 – w okresie objętym lustracją zlecono do wykonania tylko jedną opinię biegłemu sądowemu rzeczoznawcy majątkowemu, w sprawie sygn. akt *I.1.Co 1743/19*. Akta tej sprawy przesłane zostały biegłemu sądowemu ze zleceniem do wykonania opinii w dniu 26 sierpnia 2020 roku, jednakże zwrócone one zostały przez biegłego, na wezwanie Sądu bez opinii, a to z uwagi na śmierć dłużnika. Pismo to, jak i inne pisma Przewodniczących Wydziałów oraz Kierowników Sekretariatów Wydziałów, pozyskane na etapie lustracji, zebrano w **załączniku nr 3** do niniejszego sprawozdania.

I. **Dane statystyczne dotyczące zleczanych opinii:**

Jak wynika z pozyskanych w toku lustracji danych statystycznych - w analizowanym okresie czasowym, to jest od dnia 01 czerwca 2020 roku do dnia 30 września 2021 roku, zlecono do wykonania biegłym sądowym, w obu wydziałach cywilnych Sądu Rejonowego, **łącznie 1786 opinii (100%)**, w tym w Wydziale I Cywilnym - **830 opinii (46,47%)**, a w Wydziale XI Cywilnym – **956 opinii (53,53%)**.

Opracowanie opinii w sprawach cywilnych zlecano biegłym sądowym różnych specjalności. Dane te od strony statystycznej zobrazowane zostały w poniższym zestawieniu tabelarycznym, z podaniem procentowego udziału ilości opinii zleconych biegłym sądowym danej specjalności w odniesieniu do ogólnej ilości opinii zleconych biegłym sądowym w analizowanym okresie czasowym (**1786 opinii = 100%**).

Tabela 1: Dane dotyczące ilości zleczanych w analizowanym okresie opinii.

Kategorie specjalizacji biegłych sądowych	Ilość opinii zleconych do wykonania biegłym w okresie od 01.06.2020 r. do dnia 30.09.2021 r.	
	I Wydział Cywilny	XI Wydział Cywilny
Ogólna ilość opinii: 1786 (100%)		
Biegli z zakresu medycyny (chirurgia, ortopedia, neurologia, hematologia, choroby wewnętrzne, psychiatria, fizjoterapia, rehabilitacja, pielęgniarstwo, medycyna sądowa - 628 (35,16%)	309 (17,3%)	319 (17,86%)
Biegli z zakresu psychologii - 86 (4,82%)	36 (2,02%)	50 (2,80%)
Biegli z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych i ruchu drogowego - 81 (4,54%)	62 (3,47%)	19 (1,07%)
Biegli z zakresu techniki samochodowej - 207 (11,59%)	56 (3,14%)	151 (8,54%)
Biegli z zakresu rzeczoznawstwa majątkowego - 263 (14,73%)	130 (7,28%)	133 (7,45%)
Biegli z zakresu geodezji - 244 (13,66%)	116 (6,49%)	128 (7,17%)
Biegli z zakresu budownictwa - 87 (4,87%)	51 (2,86%)	36 (2,01%)
Biegli z zakresu rolnictwa - 9 (0,50%)	8 (0,45%)	1 (0,05%)
Biegli z zakresu księgowości i finansów - 65 (3,64%)	19 (1,06%)	46 (2,58%)
Biegli z zakresu elektroenergetyki - 14 (0,87%)	14 (0,87%)	0 (0,00%)
Biegli z zakresu elektrotechniki - 11 (0,61%)	2 (0,11%)	9 (0,50%)
Biegli z zakresu kryminalistyki (w zakresie badania prawdziwości pisma) - 6 (0,34%)	3 (0,165%)	3 (0,165%)
Biegli z zakresu meblarstwa i stolarstwa - 9 (0,50%)	5 (0,28%)	4 (0,22%)
Biegli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy - 6 (0,34%)	2 (0,11%)	4 (0,22%)
Biegli z zakresu informatyki - 2 (0,11%)	0 (0,00%)	2 (0,11%)
Biegli z zakresu meteorologii - 2 (0,11%)	0 (0,00%)	2 (0,11%)
Biegli innych specjalności (leśnictwo i ochrona przyrody, ekonomika i organizacja, kominiarstwo, wyroby skórzane i kaletnicze, kamieniarstwo, architektura, kosmetyka i kosmetologia, architektura krajobrazu, włókiennictwo - 66 (3,70%)	17 (0,95%)	49 (2,75%)

II. Dane dotyczące długości średniego terminu określonego biegłym sądowym danej specjalności do sporządzenia opinii.

Udostępnione przez oba wydziały cywilne Sądu Rejonowego w Rzeszowie dane, weryfikowane w oparciu o osobisty wgląd sędziego wizytatora do dokumentów złożonych w aktach spraw udostępnionych do wglądu na etapie trwania czynności lustracyjnych, pozwalają na usystematyzowanie informacji z obecnie omawianej kategorii w formie kolejnego zestawienia tabelarycznego. Jak wynika z zawartych w tabeli informacji - średnia długość terminu określona biegłym sądowym do sporządzenia opinii w piśmie zawierającym zlecenie do jej wykonania kształtuje się statystycznie na poziomie **2,28 miesiąca**. Bliższa analiza danych ujętych poniżej w tabeli nr 2 pozwala na stwierdzenie, iż zlecając biegłym sądowym opinie do wykonania, przewodniczący określali w ramach kierowanych do biegłych sądowych zleceń różne terminy ich wykonania, w zależności od specjalności biegłych sądowych (**o długości mieszczącej się w przedziale od 1 miesiąca do 4 miesięcy**). Wydaje się jednak, że skoro zdecydowana większość opinii zlecana jest biegłym sądowym z listy biegłych sądowych tego samego Sądu Okręgowego w Rzeszowie, winno dążyć się do ujednoczenia na szczeblu obu lustrowanych Wydziałów długości terminu określanego do sporządzenia opinii biegłym sądowym tej samej specjalności, w szczególności w ramach tych specjalizacji, w których stwierdza się największe problemy z terminowym złożeniem opinii (geodezja, rzeczoznawstwo majątkowe, medycyna), przy uwzględnieniu aktualnych realiów w zakresie długotrwałości opiniowania przez biegłych, szczególnie biegłych sądowych z zakresu geodezji, co nie tylko ujednoczi praktykę na szczeblu tego samego Sądu, ale i ułatwi kontrolę terminowości wywiązywania się z biegłych sądowych z nakładanych na nich obowiązków.

Szczegółowe dane z tej kategorii obrazuje poniższa tabela:

Tabela 2: Dane dotyczące długości terminu określonego biegłym zarządzeniem Przewodniczącego do wykonania opinii w ramach poszczególnych kategorii specjalizacji biegłych.

Kategorie specjalizacji biegłych sądowych	Średnia długość terminu określonego biegłym okresie od 01.06.2020 r. do dnia 30.09.2021 r.	
Średnia długość terminu – 2,28 miesiąca	I Wydział Cywilny	XI Wydział Cywilny
Biegli z zakresu medycyny (chirurgia, ortopedia, neurologia, hematologia, choroby wewnętrzne, psychiatria, fizjoterapia, rehabilitacja, pielęgniarstwo, medycyna sądowa)	2 miesiące	2,5 miesiąca
Biegli z zakresu psychologii (w tym psychologia dzieci i młodzieży)	1,5 miesiąca	2,5 miesiąca
Biegli z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych i ruchu drogowego	2 miesiące	1 miesiąc
Biegli z zakresu techniki samochodowej	2 miesiące	2 miesiące
Biegli z zakresu rzeczoznawstwa majątkowego	2 miesiące	2,5 miesiąca
Biegli z zakresu geodezji	2 miesiące	4 miesiące
Biegli z zakresu budownictwa	2 miesiące	2 miesiące
Biegli z zakresu rolnictwa	1,5 miesiąca	2 miesiące
Biegli z zakresu księgowości i finansów	2 miesiące	3 miesiące
Biegli z zakresu elektroenergetyki	2 miesiące	2 miesiące
Biegli z zakresu elektrotechniki	1,5 miesiąca	2 miesiące
Biegli z zakresu kryminalistyki (w zakresie badania prawdziwości pisma)	2 miesiące	4 miesiące
Biegli z zakresu meblarstwa i stolarstwa	1 miesiąc	1,5 miesiące
Biegli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy	1,5 miesiąca	2 miesiące
Biegli z zakresu informatyki	-	3 miesiące
Biegli z zakresu meteorologii	-	3 miesiące
Biegli innych specjalności (leśnictwo i ochrona przyrody, ekonomika i organizacja, kominiarstwo, wyroby skórzane i kaletnicze, kamieniarsstwo, architektura, kosmetyka i kosmetologia, architektura krajobrazu, włókiennictwo)	1,5 miesiąca	3 miesiące

III. Dane dotyczące terminowości sporządzania opinii oraz kwestie związane z brakiem zachowania przez biegłych sądowych określonego przez Przewodniczącego terminu do wykonania opinii.

a. Kwestia terminowości opiniowania przez biegłych sądowych.

Jak już uprzednio wskazywano - w analizowanym przedziale czasowym zlecono biegłym sądowym do wykonania, w obu wydziałach cywilnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, łącznie 1786 opinii (100%). Jak wynika natomiast z udostępnionych na etapie lustracji danych - do dnia 30 września 2021 roku biegli wykonali łącznie 1256 opinii (**70,32%** opinii zleconych do wykonania), z czego 697 opinii (**39,02%**) wykonanych zostało w terminie, a 559 opinii (**31,30%**) - po terminie. Bliższe dane dotyczące tej kwestii zobrazowano w tabeli nr 3 - ilość opinii wykonanych w terminie (697) z ogólnej ilości opinii wykonanych w analizowanym okresie (1256).

Tabela nr 3: ilość opinii wykonanych w terminie z ogólnej ilości opinii wykonanych w analizowanym okresie:

Kategorie specjalizacji biegłych sądowych	Ilość opinii wykonanych w terminie w okresie od 01.06.2020 r. do dnia 30.09.2021 r.	
Ogólna ilość opinii wykonanych w analizowanym okresie w obu wydziałach cywilnych - 1256, z ogólnej ilości opinii zleconych 1786 (co stanowi 70,32% wszystkich zleconych opinii), z tego 697 wykonanych zostało w terminie (39,02%), a 559 po terminie (31,30%)	I Wydział Cywilny (w wydziale tym wykonano w terminie 359 opinii, na ogólną ilość opinii wykonanych w analizowanym okresie 584 z ogólnej ilości opinii zleconych - 830)	XI Wydział Cywilny (w wydziale tym wykonano w terminie 338 opinii, na ogólną ilość opinii wykonanych w analizowanym okresie 680 z ogólnej ilości opinii zleconych - 956)
Biegli z zakresu medycyny (chirurgia, ortopedia, neurologia, hematologia, choroby wewnętrzne, psychiatria, fizjoterapia, rehabilitacja, opieka pielęgnarska, medycyna sądowa)	140 opinii z 309 opinii zleconych	125 opinii z 319 opinii zleconych
Biegli z zakresu psychologii w tym psychologia dziecięca	19 opinii z 36 opinii zleconych	17 opinii z 50 opinii zleconych

Biegli z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych i ruchu drogowego	37 opinii z 62 opinii zleconych	brak danych w specjalizacji
Biegli z zakresu techniki samochodowej	24 opinie z 56 opinii zleconych	86 opinii ze 151 opinii zleconych
Biegli z zakresu rzeczoznawstwa majątkowego	56 opinii ze 130 opinii zleconych	17 opinii ze 133 opinii zleconych
Biegli z zakresu geodezji	36 opinii ze 116 opinii zleconych	25 opinii ze 128 opinii zleconych
Biegli z zakresu budownictwa	13 opinii z 51 opinii zleconych	14 opinii z 36 opinii zleconych
Biegli z zakresu rolnictwa	4 opinie z 8 opinii zleconych	0 opinii z 1 opinii zleconej
Biegli z zakresu księgowości i finansów -	6 opinii z 19 opinii zleconych	20 opinii z 46 opinii zleconych
Biegli z zakresu elektroenergetyki	5 opinii z 14 opinii zleconych	-
Biegli z zakresu elektrotechniki	1 opinia z 2 opinii zleconych	1 opinia z 9 opinii zleconych
Biegli z zakresu kryminalistyki (w zakresie badania prawdziwości pisma)	1 opinia z 3 opinii zleconych	2 opinie z 3 opinii zleconych
Biegli z zakresu meblarstwa i stolarstwa	5 opinii z 5 opinii zleconych	1 opinia z 4 opinii zleconych
Biegli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy	2 opinie z 2 opinii zleconych	1 opinia z 4 opinii zleconych
Biegli z zakresu informatyki	-	1 opinia z 2 opinii zleconych
Biegli z zakresu meteorologii	-	1 opinia z 2 opinii zleconych
Biegli innych specjalności (leśnictwo i ochrona przyrody, ekonomika i organizacja, kominiarstwo, wyroby skórzane i kaletnicze, kamieniarstwo, architektura, kosmetyka i kosmetologia, architektura krajobrazu, włókiennictwo	10 opinii z 17 opinii zleconych	27 opinii z 49 opinii zleconych

W ramach wniosków nasuwających się po analizie danych odzwierciedlonych w sporządzonym zestawieniu tabelarycznym (**tabeli nr 3**)

zwrócić należy uwagę na stosunkowo niski wskaźnik statystyczny opinii wykonanych w terminie. W sytuacji bowiem, gdy liczbę opinii wykonanych przez biegłych sądowych w terminie (697) odniesie się do ilości opinii łącznie wykonanych przez biegłych sądowych (1256), to proste wyliczenia matematyczne pozwalają na określenie procentowego wskaźnika opinii wykonanych przez biegłych w terminie na poziomie **55,14%**, a z przekroczeniem terminu – na poziomie **44,86%**. Jeszcze mniej korzystnie wskaźnik ten jawi się na tle ogólnej ilości opinii zleconych biegłym do wykonania w analizowany okresie czasowym, jednakże mieć należy przy tym na uwadze, że wiele opinii zleconych w analizowanym okresie ma jeszcze otwarty pierwotny termin do ich sporządzenia. Stad też nie zostaje on wyliczony w ramach niniejszego sprawozdania lustracyjnego.

Przytoczone w tabeli dane statystyczne, uzupełnione o kolejne przekazane sędziemu wizytatorowi dane dotyczące ilości opinii wykonanych przez biegłych sądowych z uchybieniem terminu wskazanego w zleceniu, łącznie w obu wydziałach cywilnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, pozwalają w dalszej kolejności na stwierdzenie, iż z ogólnej ilości 559 takich opinii – 336 z nich wykonanych zostało do 30 dni po terminie wskazanym w zleceniu, 188 z nich – z uchybieniem terminu od 1 do 3 miesięcy, 30 z nich – z uchybieniem terminu od 3 miesięcy do 6 miesięcy, a 5 z nich – po upływie 6 miesięcy od terminu wskazanego w zleceniu do ich wykonania. Dane te obrazuje w sposób bardziej czytelny tabela nr 4.

Tabela nr 4: ilość opinii wykonanych przez biegłych sądowych z uchybieniem terminu wskazanego w zleceniu do wykonania opinii.

Ilość opinii wykonanych przez biegłych z uchybieniem terminu określonego w zleceniu (oba wydziały cywilne łącznie)	do 30 dni od terminu ze zlecenia	od 1 do 3 miesięcy po terminie	od 3 do 6 miesięcy po terminie	ponad 6 miesięcy po terminie
559	336	188	30	5

Skoro zaś 336 (60,11%) z 559 (100%) opinii wykonanych zostało przez biegłych sądowych w terminie do 30 dni po upływie pierwotnego terminu wskazanego przez Sąd w zleceniu do wykonania opinii, a kolejne 188 (33,63%)

opinii – w terminie od 1 do 3 miesięcy po upływie pierwotnego terminu stwierdzić można ostatecznie, że odsetek opinii wykonywanych z uchybieniem terminu, w przedziale od 3 – 6 miesięcy po terminie (5,37%) oraz ponad 6 miesięcy po terminie (0,89%) nie jest znaczny, a dane te jawią się jeszcze bardziej korzystnie, o ile odniesie się je do ogólnej liczby wszystkich wykonanych w analizowanym okresie opinii, w ilości łącznej 1256 (wskaźniki te wynoszą odpowiednio 2,39% oraz 0,4%). Przyjąć też należy, iż wspomniane wcześniej ujednolicenie na szczeblu obu lustrowanych wydziałów cywilnych średniego terminu zakresłonego biegłym sądowym danej specjalności do wykonania opinii, z urealnieniem długości terminu przy uwzględnieniu choćby obciążenia biegłych ilością zleconych opinii, w szczególności w kategorii specjalizacji - medycyna, rekonstrukcja wypadków drogowych i technika samochodowa, rzeczoznawstwo majątkowe czy geodezja, pozwoliłoby również na znaczne zmniejszenie ilości opinii wykazywanych w kategorii opinii wykonanych do 30 dni po upływie terminu czy nawet – w przypadku dodatkowo czytelnego pouczenia biegłych o ich obowiązkach, ze stanowczym egzekwowaniem obowiązku terminowego wykonania opinii, jak i wcześniejszego rozpytania biegłych, przed skierowaniem do nich zlecenia do wykonania opinii, na okoliczność ilości zleconych już opinii do wykonania – na zmniejszenie ilości opinii wykazywanych w kategorii opinii wykonanych od 1 do 3 miesięcy po upływie terminu.

Ogląd przytoczonych w treści sprawozdania danych statystycznych odnośnie terminowości opiniowania przez biegłych sądowych, w połączeniu z wglądem w akta spraw udostępnionych na etapie dokonywanej lustracji prowadzi do wspomnianej już uprzednio konstatacji, że ogólna liczba nieprawidłowości związanych z brakiem terminowego wykonywania przez biegłych opinii w sprawie, w stosunku do ilości opinii sporządzanych w tych sprawach nie jest znaczna. Faktem jest jednak, iż stwierdzenie takie opiera się w pierwszej kolejności na prostym zestawieniu wyliczeń matematycznych, a to z uwagi na brak obiektywnej możliwości dokonywania na etapie niniejszej analizy oceny merytorycznej wyniku pracy biegłych, tak samo zresztą jak i oceny prawidłowości czynności procesowych Sądu podejmowanych na etapie prowadzenia dowodu z opinii biegłych sądowych, a będących następstwem

wnoszonych przez strony (uczestników) zarzutów do opinii, w kontekście praktycznego stosowania przepisu art. 286 k.p.c., przewidującego możliwość zażądania przez sąd ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Wywiedziony uprzednio kategoriyczny wniosek o braku znacznych nieprawidłowości związanych z brakiem terminowanego wykonywania opinii przez biegłych, jest więc konsekwencją tych obliczeń, które to pozwalają na stwierdzenie, że na ustaloną w toku lustracji ogólną sumę zleceń wykonania opinii, wezwań biegłych do wyjaśnienia czy uzupełnienia opinii oraz zleceń sporządzenia opinii dodatkowych w ilości 1786 (z czego – jak wskazywano – wykonanych zostało w analizowanym okresie 1256) opinie te – co do zasady wykonywane były w terminach akceptowalnych z punktu widzenia obecnych realiów funkcjonowania sądów pierwszej instancji (od 1 – go do 4 miesięcy), o ile stwierdzenie takie uwzględnia obecne uwarunkowania odnoszące się do stosunkowo niewielkiej liczby stałych biegłych sądowych w odniesieniu do ilości zlecanych opinii, braku biegłych niektórych specjalności (szczególnie z zakresu medycyny), czy ograniczonej liczby doświadczonych biegłych sądowych niektórych specjalności, których to opinie w znacznej mierze opierają się wiedzy pozyskiwanej w procesie nabywania przez biegłego sądowego doświadczenia zawodowego. Podkreślić jednak w tym miejscu należy, iż skoro wspomniane kwestie dotyczące terminowości wykonania opinii łączyć można z ograniczoną liczbą doświadczonych biegłych sądowych różnych specjalności, co w szczególności widoczne jest przy opiniowaniu przez biegłych sądowych z zakresu medycyny, budownictwa czy geodezji, to faktem jest również, że realiów odnoszących się do tej kwestii nie można zmienić z poziomu wydziału funkcjonującego w sądzie rejonowym, jako że wymagane byłyby w tym zakresie działania systemowe, podjęte co najmniej na szczeblu Prezesa Sądu Okręgowego, mogące skutkować zwiększeniem liczby biegłych sądowych posiadających niezbędne kwalifikacje teoretyczne i doświadczenie zawodowe do opiniowania na potrzeby sądów.

b. kwestia przedłużenia terminu do wykonania opinii:

Z problematyką terminowego opiniowania przez biegłych sądowych pozostaje w ścisłym związku kwestia przedłużenia terminu określonego pierwotnie biegłemu sądowemu do sporządzenia opinii. Problematyka ta, z uwagi na spostrzeżone na etapie oglądu udostępnionych sędziemu wizytatorowi do analizy akt spraw nieprawidłowości, wymaga zwięzłego omówienia w ramach sprawozdania z przeprowadzonej lustracji.

Otóż jak wynika z analizy dokumentów złożonych w aktach wspomnianych spraw, w ramach problematyki związanej z kwestią składania przez biegłego sądowego opinii z przekroczeniem pierwotnego terminu oznaczonego w treści zarządzenia wykonawczego przewodniczącego na jej wykonanie, zwrócić należy szczególną uwagę na stwierdzoną w trakcie oglądu akt spraw znaczną ilość przypadków przedłużania terminu do wykonania opinii na wnioski biegłych sądowych o przedłużenie takiego terminu, składane po upływie pierwotnego terminu do wykonania opinii. A nie można przecież w praktyce pomijać tego, iż termin oznaczony do wykonania opinii w wydanym przez Przewodniczącego zarządzeniu wykonawczym, zmierzającym do wykonania pierwotnie wydanego przez Sąd postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego, jest – w istocie – terminem sądowym, którego bieg rozpoczyna się – co do zasady – z chwilą doręczenia biegłemu sądowemu zlecenia do wykonania opinii, wraz z aktami sprawy. A skoro tak – to termin taki może być skracany bądź też wydłużany w drodze odrębnego zarządzenia (art. 166 k.p.c.), przy czym – co też nie powinno budzić wątpliwości – biegły sądowy uprawniony będzie do złożenia wniosku o skrócenie bądź przedłużenie takiego terminu tylko wówczas, jeżeli wniosek taki pozostaje w związku z czynnościami przez niego spełnianymi na etapie wykonywania zleconej opinii lub czynnościami od niego wymaganymi, w tym ostatnim wypadku – w przypadku wezwania biegłego do złożenia wyjaśnień odnośnie do treści opinii w trybie art. 286 k.p.c. Rozważając dalej – iż skoro termin taki kwalifikowany jest do grupy terminów sądowych, to konsekwentnie przyjąć należałoby, że zmiana długości pierwotnie określonego terminu (w szczególności jego przedłużenie), może nastąpić, zgodnie z treścią art. 166 k.p.c., tylko z ważnej przyczyny. Z kolei wniosek taki powinien odpowiadać podstawowym

wymaganiom pisma kierowanego do Sądu, **określać wnioskowane przedłużenie terminu, którego bieg powinien być liczony od dnia następnego po upływie poprzedniego terminu, a nadto - wskazywać ważną przyczynę, na której oparty jest tenże wniosek, i jej wpływ na niemożność dotrzymania dotychczas określonego terminu.** Faktem jest natomiast, że w treści art. 166 k.p.c. nie zdefiniowano pojęcia przyczyny, których ciężar gatunkowy, czy też istota uzasadnienia pozwala na uznanie ich przez Przewodniczącego za ważne w rozumieniu przywołanego przepisu ustawy. Dlatego też – kierując się obiektywnym oglądem tej kwestii, za ważną przyczynę przedłużenia terminu uznać można przyczynę wywołaną czynnikami zewnętrznymi, niezależnymi od biegłego (np. klęska żywiołowa, stojące na przeszkodzie wykonaniu opinii ograniczenia związane z ogłoszonym stanem epidemii, niemożność pozyskania materiałów niezbędnych dla wykonania opinii, choroba biegłego lub inne obiektywne zdarzenie, np. znaczna ilość opinii do wykonania w danej jednostce czasowej). Tak rozumiana ważna przyczyna podlega ocenie Przewodniczącego, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy. **W każdym jednak wypadku wniosek o przedłużenie terminu do wykonania opinii biegły powinien złożyć przed upływem terminu oznaczonego pierwotnie dla wykonania opinii (art. 166 k.p.c.). Tym samym konsekwentnie przyjmować należy, że jeżeli wniosek taki złożony zostanie przez biegłego sądowego po upływie pierwotnego terminu do sporządzenia opinii, to w żadnym wypadku nie może on skutkować automatycznym przedłużeniem terminu, a jedynie – gdy spełnia on warunki z art. 168 i 169 k.p.c., może on zostać potraktowany jako wniosek o przywrócenie terminu.** A skoro tak – to konsekwencją spóźnionego wniosku o przedłużenie terminu winno być rozważenie konieczności podjęcia przez sąd, na podstawie art. 287 k.p.c., **literalnie obligatoryjnej** - o ile zważy się na treść tego przepisu ustawy, czynności procesowej ujętej w formę postanowienia Sądu o skazaniu biegłego sądowego na grzywnę w granicach – co do jej wysokości - wyznaczonych dyspozycją przepisu art. 163 § 1 k.p.c., za nieusprawiedliwione opóźnienie złożenia opinii. Co więcej czynność taka powinna być dokonana bez uprzedniego wyczerpania stosowanego powszechnie trybu wydawania przez przewodniczącego

zarządzenia o wezwaniu biegłego do zwrotu akt sprawy wraz z opinią, „pod rygorem grzywny”. Jeżeli też brak złożenia opinii w terminie wywołany jest rażąca winą biegłego, zastosowanie znaleźć może (fakultatywnie):

- przepis art. 110 k.p.c., skoro rozstrzygnięcie takie ma charakter incydentalny, nie mający związku z orzekaniem o kosztach procesu ponoszonych przez strony, jak również

- przepis art. 89c ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tekst jednolity Dz. U. z 2021 roku, poz. 2257, umożliwiający podjęcie postanowienia o odpowiednim obniżeniu wynagrodzenia biegłego w sytuacji złożenia opinii ze znacznym opóźnieniem, a w skrajnych przypadkach

- czynność poinformowania Prezesa Sądu Rejonowego o konieczności wystąpienia do Prezesa Sądu Okręgowego z wnioskiem o rozważenie potrzeby zwolnienia biegłego z obowiązków, a w dalszej kolejności skreślenia biegłego z listy i usunięcia jego karty z wykazu biegłych, stosownie do § 1 ust. 2 oraz 8 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie biegłych sądowych, Dz. U. z 2005 roku, nr 15, poz. 133, a w przypadku braku długotrwałego zwrotu akt sprawy wraz z opinią – również i o konieczności zawiadomienia właściwej jednostki Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W kontekście czynionych tutaj uwag uznać należy więc za nieprawidłową praktykę obu lustrowanych wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, stwierdzoną na podstawie oglądu akt spraw udostępnionych na etapie lustracji, polegającą na uwzględnianiu wniosków biegłych sądowych o przedłużenie terminu do wykonania opinii składanych po upływie terminu zakreślanego do sporządzenia opinii (*co stwierdzono choćby na etapie opiniowania w sprawach sygn. akt I Ns 898/19 – k. 52, I Ns 837/18 – k. 351, I Ns 2911/11 – k. 651 – 652, XI C 1016/19 – k. 96, XI Ns 125/21 – k. 283, XI C 162/20 – k. 128, XI Ns 888/19 – k. 108, XI C 919/21 – k. 207, XI Ns 220/20 – k. 123, XI C 2025/18 – k. 293*), często wielokrotnie (*co stwierdzono na etapie opiniowania w sprawach sygn. akt I Ns 837/18 – k. 356, 359, XI C 1016/19 – k. 98, XI Ns 125/21 – k. 285, XI Ns 888/19 – k. 113, k. 117, k. 121*), następnie

- utrwaloną już praktykę ponaglenia biegłego sądowego o zwrot akt sprawy wraz z opinią po upływie terminu do jej wykonania zakreślonego w zarządzeniu przewodniczącego – pod rygorem grzywny, w następstwie uprzednio wydanego w tej kwestii zarządzenia przewodniczącego (*sygn. akt I Ns 1596/13 – k. 364, k. 415, I C 608/19 – k. 195, I Ns 306/19 – k. 319, I Ns 1568/13 – k. 618, I Ns 540/18 – k. 337, I Ns 2911/11 – k. 648, XI ns 356/19 – k. 313, k. 314, CI C 162/20 – k. 127, XI C 1062/19 – k. 313, XI Ns 220/20 – k. 121*) tym bardziej w sytuacji, gdy w tej samej sprawie nakładano już na biegłego grzywnę np. za sporządzenie opinii głównej (*sygn. akt I Ns 306/19 – k. 319*), następnie nie znajdującego wystarczającej podstawy prawnej czynności „uzgadniania przez pracownika sekretariatu wydziału z biegłym terminu do złożenia opinii, co do której termin jej złożenia już upłynął (*sygn. akt I Ns 940/16 – k. 349, I C 797/20 – k. – brak numeru, XI Ns 356/19, XI C 919/21 – k. 210, k. 212 czy też czynności podejmowane w sprawach sygn. akt I C 1596/13 w dniu 16 czerwca 2020 roku - k. 376, czy w dniu 01 grudnia 2020 roku - k. 407,*), a w skrajnym wypadku także i czynność „zwrócenia się do biegłego sądowego z uprzejmą prośbą o zwrot akt sprawy wraz z opinią” (*sygn. akt I Ns 540/18 – pismo - k. 337*). Z uwagi natomiast na fakt, iż wyciąg z akt spraw przedstawionych do lustracji załączony został do niniejszego sprawozdania (**załącznik nr 2**), a czynności, na bazie których to formułowano w toku lustracji zastrzeżenia, odnotowano w jego treści pogrubioną czcionką, nie zachodzi obecnie konieczność szczegółowego omawiania w/w uchybień w ramach niniejszego sprawozdania lustracyjnego.

W ramach omawianej tutaj problematyki zwrócić należy uwagę na jeszcze jedną kwestię. Otóż jak już uprzednio wskazano - w ramach oglądu udzielonych do lustracji spraw stwierdzono stosowanie utrwalonej już praktyki ponaglenia biegłego sądowego o zwrot akt sprawy wraz z opinią po upływie terminu zakreślonego pierwotnie do jej wykonania, w drodze zarządzenia przewodniczącego zwrócenia się do biegłego sądowego o zwrot akt z opinią, pod rygorem skazania biegłego sądowego na grzywnę. O ile sama czynność ponaglenia biegłego o zwrot akt z opinią nie może być kwestionowana, jako że należy ona choćby do grupy czynności ujawnianych w kontrolce WAB, zgodnie z obecnie obowiązującym przepisem § 86b § 1 ust. 1

pkt. 5 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 roku w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS z 2019 roku, poz. 138 – ze zmianami, o tyle – jak wydaje się – umyka uwadze obu wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego fakt, iż **czynność ponaglenia biegłego sądowego do zwrotu akt sprawy wraz z opinią, nie należy do czynności przewodniczącego, ale kierownika sekretariatu wydziału.** Zgodnie przecież z treścią § 86b § 1 ust. 5 w/w rozporządzenia - *kierownik sekretariatu przegląda wpisy w kontrolce (WAB) w odstępach dwutygodniowych i w miarę potrzeby wysyła ponaglenia oraz zawiadania przewodniczącego wydziału o tym, że mimo ponaglenia akta nie zostały zwrócone. Stąd też nie zachodzi konieczność przedstawiania akt sprawy przewodniczącemu celem wydania zarządzenia o ponaglenia biegłego do złożenia akt sprawy wraz z opinią pod rygorem grzywny. Akta sprawy winny zostać natomiast przedstawione Sądowi już po bezskutecznej czynności ponaglenia dokonanej przez kierownika sekretariatu, celem skazania biegłego przez Sąd na grzywnę, to jest w celu zastosowania rygoru z art. 287 k.p.c.* Zważyć zresztą należy, że tak skonstruowana zasada nie jest zasadą nową, skoro sformułowana ona już została w treści § 116 ust. 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego 1988 roku w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS z 1988 roku, nr 2, poz. 6, a następnie w treści § 122 ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 roku w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS z 2003 roku, nr 5, poz. 22. Próba praktycznego zastosowania w/w przepisu ustawy były zapewne wskazywane już uprzednio czynności „uzgadniania przez pracownika sekretariatu wydziału z biegłym terminu do złożenia opinii, co do której termin jej złożenia już upłynął (*sygn. akt I Ns 940/16 – k. 349, I C 797/20 – k. – brak numeru, XI Ns 356/19, XI C 919/21 – k. 210, k. 212, czy też czynności podejmowane w sprawach sygn. akt I C 1596/13 w dniu 16 czerwca 2020 roku - k. 376, czy w dniu 01 grudnia 2020 roku - k. 407*), czy wspomniana już kierowana do biegłego sądowego „uprzejma prośba” o zwrot akt sprawy wraz z opinią.

c. kwestia oznaczania długości terminu do wykonania opinii.

Jak już uprzednio wskazywano – oznaczenie terminu do wykonania przez biegłego sądowego opinii w sprawie powinno następować (i faktycznie następuje w praktyce obu lustrowanych wydziałów) w treści zarządzenia wykonawczego przewodniczącego wydziału, inicjującego etap wykonania postanowienia Sądu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego sądowego danej specjalności na okoliczności wskazane w treści tego orzeczenia. Skoro też z problematyką braku terminowego wykonania opinii powinna wiązać się konieczność podjęcia czynności dyscyplinujących biegłych do terminowego składania opinii, do czego zresztą biegli zobowiązują się każdorazowo przy składaniu przyrzeczenia, jako że w ramach jego rotacji, składanej w brzmieniu oznaczonym w art. 282 § 1 k.p.c. odrębnie wyartykułowana zostało zobowiązanie się biegłego do sumiennego wykonywania opinii, w ramach którego to pojęcia mieści się przecież i pojęcie skrupulatnego wywiązywania się z podjętych obowiązków biegłego), istotnym jest zwrócenie uwagi na etapie oznaczania w treści zarządzenia wykonawczego właściwego terminu do wykonania opinii. Oczywistym wydaje się stwierdzenie, że długość tego terminu, w rozumieniu czasu na wykonanie przez biegłego określonego zadania, oznaczona musi zostać w sposób kategoriowy, skoro z egzekwowaniem terminowości wykonywania przez biegłych sądowych opinii wiązać się powinien wspomniany już rygorizm w zakresie podejmowania czynności dyscyplinujących biegłych sądowych do złożenia opinii, z zachowaniem terminu określonego w zleceniu. Stąd też nieprawidłowym jest oznaczenie tego terminu w sposób nieprecyzyjny, nie pozwalający na faktyczne oznaczenie jego długości, jak to miało miejsce w jednej ze spraw, w której to zarządzono wykonanie opinii w sprawie przez biegłego rzeczoznawcę majątkowego w terminie „około 2,5 – 3 miesięcy” (*sygn. akt XI Ns 356/19 – k. 276*).

Z dokonanego oglądu akt spraw przedstawionych w toku lustracji wynika następnie, że największe problemy na etapie opiniowania pojawiają się w odniesieniu do biegłych sądowych z najbardziej „obleganych” specjalności,

którzy to – w ramach opiniowania – otrzymują zlecenie sporządzenia opinii często czasochłonnych, wymagających dużego nakładu pracy biegłego (np. budownictwo, rzeczoznawstwo majątkowe, geodezja, rekonstrukcja wypadków drogowych), czy też sporządzają opinie w warunkach znacznego obciążenia znaczną ilością zleceń (np. biegli sądowi z zakresu medycyny), też biegłych sądowych spoza listy biegłych sądowych tutejszego Sądu Okręgowego, często rzadkich specjalności, wykonujących szereg opinii w sprawach z okręgu sądu okręgowego, w którym to wpisani zostali na listę biegłych sądowych, dodatkowo wykonujących pracę naukową czy działalność leczniczą. Stąd też na etapie oznaczania długości terminu do wykonania opinii należy brać pod uwagę obecne realia z dostępnością biegłego danej specjalności, zakresu opinii, jaka zlecona ma być biegłemu sądowemu, jego obciążenie w zakresie ilości opinii zleconych do wykonania, czy choćby i nawet hipotetycznej czasochłonności zlecanej opinii, co w konsekwencji doprowadzić może do oznaczenia terminu obiektywnie odpowiedniego, możliwego do zachowania przez biegłego sądowego. Taka praktyka pozwoliłaby na uniknięcie wniosków biegłych o zwolnienie ich od obowiązku wykonania opinii, czy zwracania przez nich uwagi Sądowi, już po odebraniu zlecenia, na brak możliwości wykonania opinii w określonym terminie (*co stwierdzono choćby w sprawach sygn. akt I Ns 125/21 – k. 281, XI C 162/20 – k. 120*), czy konieczności podejmowania czynności w związku ze składanymi przez biegłych sądowych wnioskami o przedłużenie terminu do wykonania opinii, ze wszelkimi opisanymi już uprzednio konsekwencjami takiego wniosku, jeżeli wniosek ten złożony zostanie po upływie terminu do wykonania opinii. Oceniając natomiast obiektywnie istniejące obecnie uwarunkowania funkcjonowania obu lustrowanych wydziałów cywilnych należy mieć na uwadze wyraźnie zauważalny fakt, iż wynikająca z przepisów ustawy konieczność rygorystycznego stosowania korzystania z ustawowej możliwości dyscyplinowania biegłych sądowych za pomocą wskazywanych już uprzednio ustawowych środków, w warunkach zakreślania zbyt krótkich terminów do sporządzenia opinii, doprowadzić może do sytuacji, w której do znacznie ograniczonej zostanie liczba osób biegłych sądowych wpisanych na listę biegłych sądowych, bądź też znacznie zwiększy się liczba odmów przyjmowania

zleceń wykonania opinii ze strony biegłych z powołaniem na okoliczności mieszczące się w granicach normatywnych przepisu art. 280 *in fine* k.p.c., co spowodować może obiektywnie problemy sądów, nie mogących zrealizować w rozsądnym terminie wniosków dowodowych stron (uczestników) w zakresie wnioskowanych dowodów z opinii biegłych sądowych. **Stąd też zasadną wydaje się uwaga - zwrócona już uprzednio - w pkt. II b niniejszego sprawozdania - na konieczność urealnienia - na szczeblu obu wydziałów cywilnych tego samego Sądu - długości terminu wykonania przez biegłych opinii określanego w zleceniu, co ułatwić mogłoby też i kontrolę terminowości wywiązywania się biegłych sądowych z nakładanych na nich obowiązków. Biegłym zaś, przy każdym zleceniu opinii, zwracać należy uwagę w drodze odrębnego pouczenia, na konieczność wykonywania opinii zgodnie z treścią złożonego przyrzeczenia, w tym o zobowiązaniu się na etapie jego złożenia do sumiennego wykonywania opinii.**

IV. Czynności przewodniczącego, Sądu i Prezesa Sądu Rejonowego podejmowane po bezskutecznym upływie terminu określonego biegłemu sądowemu do złożenia opinii, mające dyscyplinować biegłych sądowych do zwrotu akt sprawy wraz z opinią.

W analizowanym okresie czasu – zgodnie z danymi przedstawionymi w toku lustracji przez Przewodniczących obu wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego w Rzeszowie, w następstwie braku złożenia przez biegłych sądowych opinii w sprawie przewodniczący podejmowali – co do zasady czynności ujęte w formę zarządzenia o ponagleniu biegłych do zwrotu akty sprawy wraz z opinią. Takich zarządzeń wydano łącznie w obu wydziałach 90, w tym w I Wydziale Cywilnym – 48 (w 4 sprawach dwukrotnie) a w Wydziale XI Cywilnym – 42. Na podstawie danych przedstawionych przez Przewodniczących obu lustrowanych Wydziałów trudno jest natomiast oszacować liczbę postanowień, którymi to skazano biegłych sądowych na grzywnę za nieusprawiedliwione opóźnienie złożenia opinii na podstawie art. 287 k.p.c. O ile bowiem dane przedstawione przez Przewodniczącego I

Wydziału Cywilnego wskazują na fakt wydania 7 takich postanowień, na wspomniana uprzednio ilość 217 opinii sporządzonych z uchybieniem terminu, o tyle z informacji Przewodniczącego XI Wydziału Cywilnego wynika, że „w niektórych przypadkach wydano postanowienie o nałożeniu na biegłego grzywny”, przy czym przegląd 25 akt spraw, w których opiniowanie trwało najdłużej, nie doprowadził do stwierdzenia faktu wydania w nich takiego orzeczenia. Przypomnieć natomiast należy, iż Wydział ten sprawozdaje na etapie lustracji fakt złożenia przez biegłych sądowych w analizowanym okresie stosunkowo znacznej ilości opinii po terminie (342).

W kontekście problematyki nadmiernej długości okresu prowadzenia dowodu z opinii biegłych sądowych zwrócić należy również uwagę na kwestię terminowości czynności procesowych podejmowanych przez przewodniczącego w następstwie braku złożenia przez biegłych opinii w pierwotnym terminie. Analiza przekazanych do lustracji spraw wskazuje bowiem, że czynności takie podejmowane są niekiedy ze znacznym opóźnieniem, co ma przecież niebagatelny wpływ na długotrwałość czynności podejmowanych na etapie postępowania dowodowego, a tym samym na okres trwania postępowania w sprawie. Sytuacje, w których brak jest czynności zmierzającej do przynaglenia biegłego do złożenia opinii przez dłuższy, kilkumiesięczny okres, aczkolwiek nie będące regułą, stwierdzone zostały np. w sprawach sygn. akt *I C 2251/18*, *I Ns 281/17*, *I C 608/19*, *I Ns 540/18*, *I C 251/20*, *I Ns 1091/16*, *XI C 1062/19*, *XI C 919/21*, *XI Ns 220/20*, *XI C 782/20*, *XI C 178/19*, *XI C 1688/18*, *XI C 2025/18*.

W ramach oglądu przedstawionych do lustracji spraw nie stwierdzono natomiast ani jednego przypadku zastosowania sankcji, o której mowa w treści przepisu art. 89c ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tekst jednolity Dz. U. z 2021 roku, poz. 2257, która to umożliwia podjęcie przez Sąd postanowienia o odpowiednim obniżeniu wynagrodzenia biegłego w sytuacji złożenia opinii ze znacznym opóźnieniem.

Przytoczone tutaj dane, w powiązaniu z uwagami czynionymi w pkt. II ppkt. b niniejszego sprawozdania, gdzie wskazywano na nieprawidłową - w ocenie sędziego wizytatora - praktykę uwzględniania wniosków biegłych o przedłużenie terminu do sporządzenia opinii, **wskazywać mogą na konieczność wzmocnienia nadzoru Przewodniczących Wydziałów oraz Kierowników Sekretariatów Wydziałów nad czynnościami podejmowanymi w ramach postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych, dla wyeliminowania praktyki „zbyt liberalnego” podejścia do proceduralnych kwestii związanych z prowadzeniem dowodów z opinii biegłych.**

Dla porządku natomiast wskazać należy, iż:

- w niektórych wypadkach brak złożenia przez biegłych sądowych opinii w terminie skutkowało, na szczeblu obu wydziałów, 8 (ośmioma) wystąpieniami Przewodniczących Wydziałów, do Prezesa Sądu Rejonowego w Rzeszowie o podjęcie czynności nadzorczych w tym zakresie (*sygn. akt I C 1971/18, IC 610/16, IC 1940/18, INs 945/17, IC 2347/18, IC 992/19, XI C 418/19, XI C 379/18*),
- w 6 z tych 8 przypadków (wszystkie dotyczące biegłych opiniujących dla I Wydziału Cywilnego) Prezes Sądu Rejonowego w Rzeszowie wystąpił o zwolnienie biegłego sądowego z obowiązków, a w dalszej kolejności - o skreślenie biegłego z listy biegłych i usunięcia jego karty z wykazu biegłych, stosownie do § 1 ust. 2 oraz 8 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie biegłych sądowych, Dz. U. z 2005 roku, nr 15, poz. 133 (*sygn. akt IC 1971/18, IC 610/16, IC 1940/18, INs 945/17, IC 2347/18, IC 992/19*),
- w 6 sprawach brak zwrotu przez biegłego sądowego akt sprawy wraz z opinią skutkowało zawiadomieniem właściwej jednostki Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (*sygn. akt IC 1971/18, IC 610/16, IC 1940/18, INs 945/17, IC 2347/18, XI C 379/18*).

V. **Czynności przewodniczącego i sekretariatu wydziału podejmowane po złożeniu przez biegłego sądowego opinii w sprawie.**

Zasadnicze znaczenie dla oceny sprawności, skuteczności i terminowości czynności podejmowanych przez sędziów oraz sekretariaty sądowe w ramach realizowania czynności z zakresu postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych ma także i kwestia sprawnego wydawania i realizowania zarządzeń związanych z doręczeniem odpisu opinii stronom. W toku lustracji dokonano kwerendy udostępnionych sędziemu wizytatorowi do lustracji dokumentów złożonych w aktach 49 spraw, z których to w 25 wypadkach stwierdzono uchybienia bądź to w zakresie terminowości podejmowania przez przewodniczących zarządzeń o doręczeniu odpisów opinii biegłych stronom (uczestnikom) bądź też wykonywania takich zarządzeń przez sekretariat wydziału, choć z różnym terminem uchybienia. Nieprawidłowości w tej kwestii stwierdzono w sprawach sygn. akt *INs 898/19 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 1 miesiąca i 18 dni od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat nastąpiło po upływie kolejnych 2 tygodni)*, *I Ns 837/18 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 1 miesiąca i 1 tygodnia od złożenia opinii)*, *I C 2251/18 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 2 miesięcy i 2 dni od złożenia opinii, a w przypadku drugiej opinii – jej wykonanie przez sekretariat nastąpiło po upływie 1,5 miesiąca)*, *I Ns 281/17 (wykonanie przez sekretariat zarządzenia o doręczeniu opinii nastąpiło w 21 dniu od wydania przez przewodniczącego zarządzenia w tej kwestii)*, *I Ns 306/18 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 23 dni od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat – nastąpiło po upływie 1 miesiąca i 4 dni)*, *I C 281/20 (wykonanie przez sekretariat zarządzenia – 16 dni)*, *I C 251/20 – wydanie zarządzenia przez przewodniczącego w 24 dniu po złożeniu opinii)*, *I Ns 1091/16 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 19 dni od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat – następuje po upływie kolejnych 13 dni)*, *I Ns 2911/11 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 23 dni od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat – nastąpiło po upływie kolejnych 26 dniach)*, *I C 1016/20 (brak*

zarządzenia przewodniczącego o doręczeniu opinii pomiędzy 27 września 2021 roku a 16 listopada 2021 roku), I C 1201/19 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 1 miesiąca od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat – następuje po upływie kolejnych 12 dni – w sumie etap ekspediowania odpisów opinii trwa dłużej niż etap sporządzania opinii przez biegłego), I C 1618/19 (zarządzenie przewodniczącego wydano po upływie 1 miesiąca od złożenia opinii, a jego wykonanie przez sekretariat – następuje po upływie kolejnego miesiąca i 10 dni – w sumie etap ekspediowania odpisów opinii trwa o 100% czasu dłużej niż etap sporządzania opinii przez biegłego), I C 304/20 (wykonanie opinii przez sekretariat po upływie 1,5 miesiąca), I C 602/20 (wydanie zarządzenia – 20 dni), I C 627/20 (wykonanie zarządzenia przez sekretariat: 1,5 miesiąca), I Ns 2185/18 (zarządzenie – 15 dni), XI C 1062/19 – zarządzenie 16 dni, wykonanie – 7 dni), XI Ns 1021/18 – wykonanie zarządzenia – 14 dni przy pierwszej opinii i 29 dni przy drugiej, a przy trzeciej – zarządzenie 24 dni), XI Ns 1071/21 (zarządzenie 39 dni), XI C 782/20 (wykonanie 20 dni), XI Ns 836/19 (zarządzenie 1 miesiąc i 1 tydzień), XI C 178/19 – zarządzenie 19 dni przy pierwszej opinii i 29 dni przy drugiej), XI C 1688/18 (wykonanie zarządzenia – 40 dni, przy pierwszej opinii a 93 dni przy drugiej), XI C 574/20 (zarządzenie 43 dni), XI C 996/20 (zarządzenie 27 dni).

Wskazane tutaj ustalenia prowadzą do tożsamej konkluzji, jak wyrażonej już uprzednio w pkt. IV niniejszego sprawozdania, w zakresie konieczności wzmocnienia nadzoru przewodniczących Wydziałów oraz Kierowników Sekretariatów Wydziałów nad czynnościami podejmowanymi w ramach postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych.

Skoro zaś w ramach niniejszego sprawozdania przywołano konieczność zwrócenia uwagi także i na kwestię terminowości wykonywania przez Sekretariat Wydziału zarządzeń dotyczących ekspediowania odpisów opinii dla stron (uczestników) z wezwaniem strony (uczestnika) do złożenia zarzutów do opinii, z zaleganiem akt sprawy w sekretariacie Wydziału przed dokonaniem takiej czynności, wymagającej przecież stosunkowo niewielkiego czasu i nakładu pracy, bez konieczności szczególnego zaangażowania w realizowanie obowiązków pracowniczych, to w kontekście tym przypomnieć należy o treści

wniosków z kontroli działalności Sekretariatu I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie przeprowadzonej w dniach 7, 10-13 sierpnia 2020 roku na zarządzenie Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 23 lipca 2020 roku, znak VII W-0850-3/20, jak i analizy jednostkowych wpisów dokonanych w kontrolce WAB w odniesieniu do poszczególnych pozycji tego urządzenia ewidencyjnego prowadzonych w formie zapisów elektronicznych w systemach ewidencyjnych CURRENDA oraz SĘDZIA2. Ustalenia poczynione wówczas w materii rzeczywistych przyczyn problemu długotrwałości postępowań sądowych w sprawach cywilnych na etapie opiniowania przez biegłych, w oparciu o dane pozyskane z największego w okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie Wydziału I Cywilnego Sądu Rejonowego w Rzeszowie, pozwoliły ostatecznie na sformułowanie wniosków, które to w istocie uzewnętrzniają problemy występujące nie tylko w tymże Wydziale, ale i w wielu innych wydziałach cywilnych sądów rejonowych. W ramach wniosków pokontrolnych zawartych w protokole pokontrolnym (poz. IX.2.Wnioski) wskazano przecież na fakt bezwzględnej konieczności prowadzenia urządzeń ewidencyjnych, a więc i kontrolki WAB, z uwzględnieniem uwag poczynionych w protokole pokontrolnym, odwołujących się do prowadzenia tego urządzenia ewidencyjnego stosownie do zasad określonych w treści § 86a i § 86b zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 roku w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS z 2019 roku, poz. 138 – ze zmianami (instrukcji sądowej). Wśród wniosków pokontrolnych zaakcentowano również konieczność bezwzględnej poprawy terminowości wykonywania zarządzeń, a więc również i zarządzeń, o których mowa w treści niniejszego sprawozdania. Mając zaś na uwadze te wnioski, jak i ustalenia poczynione w ramach obecnie przeprowadzonej lustracji **Prezes Sądu Rejonowego powinien rozważyć konieczność opracowania procedury kontroli terminowości wykonywania czynności związanych z prowadzeniem dowodu z opinii biegłego sądowego przez Sekretariaty obu wydziałów cywilnych tego Sądu, tak samo zresztą, jak i terminowości realizowania obowiązków przez biegłych sądowych, przy wykorzystaniu narzędzi systemu informatycznego, w którym to prowadzona jest obecnie kontrolka WAB, następnie procedury**

niezwłocznego informowania sędziego referenta o konieczności wydania zarządzenia na etapie prowadzenia dowodu z opinii z przedstawieniem mu akt sprawy, organizacji czynności Sekretariatu w tym zakresie (np. poprzez zlecenie jednemu z pracowników prowadzenia i kontroli wpisów w kontrolce WAB), jak i procedury kontroli w zakresie realizowania przez Kierownika Sekretariatu (lub upoważnionego przez niego pracownika) obowiązków opisanych w § 5 ust. 2 pkt. 1 i 2, § 8 ust. 1, § 9 ust. 1 pkt. 10 oraz 86b § 1 ust. 5 instrukcji sądowej.

VI. Wnioski wypływające z analizy wskazywanych uprzednio danych statystycznych oraz oglądu dokumentów złożonych w aktach spraw udostępnionych na etapie lustracji.

Ustalenia poczynione w toku lustracji prowadzonej we wskazanym na wstępie niniejszego sprawozdania zakresie przedmiotowym w I Wydziale Cywilnym oraz XI Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w Rzeszowie pozwalają ostatecznie na pozytywną ocenę sprawności, skuteczności i terminowości czynności podejmowanych przez sędziów oraz pracowników sekretariatów sądowych w ramach realizowania czynności z zakresu postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych. I chociaż w toku czynności lustracyjnych stwierdzono zaistniałe na etapie prowadzenia takiego dowodu, wyartykułowane w treści niniejszego protokołu uchybienia w tym zakresie, to ich ilość, w stosunku do ogólnej ilości czynności podejmowanych w związku z prowadzeniem dowodu z opinii biegłych sądowych nie jest znaczna. Co więcej – w znacznej ilości wypadków na ich występowanie mają wpływ okoliczności obiektywne (w tym znane powszechnie obciążenie sędziów i sekretariatów sądowych ilością realizowanych zadań), co widoczne jest w szczególności na etapie czynności typowo wykonawczych (np. ekspediowania zleceń wykonania opinii, wydawania zarządzeń o doręczeniu odpisów opinii, ekspediowanie odpisów opinii uczestnikom postępowań cywilnych), czy utrwalona w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie praktyka, aczkolwiek nie pożądana, to uwarunkowana częstokroć czynnikami zewnętrznymi (brakiem dostatecznej ilości biegłych sądowych niektórych specjalności)

wymuszającymi w istocie „liberalne” spojrzenia na kwestię egzekwowania obowiązków w zakresie terminowości sporządzania przez biegłych sądowych opinii, w tym kwestię przedłużania terminów do sporządzania opinii, jak i również stosowania środków dyscyplinujących, a jednocześnie sankcjonujących fakt opóźnienia biegłego w sporządzeniu opinii, noszącego niekiedy cechy opóźnienia nadmiernego.

Rolą jednakże sędziego wizytatora jest zwrócenie uwagi na stwierdzone w toku postępowania lustracyjnego uchybień, a w ich następstwie – sformułowanie wniosków pozwalających na ich wyeliminowanie nawet w sytuacji, gdy obiektywnie założyć należy, że proces ten może być procesem stosunkowo czasochłonnym, wymagającym zmiany istniejącej praktyki orzeczniczej, jak również i wprowadzenia rozwiązań o charakterze rozwiązań systemowych na szczeblu nie tylko wydziału, ale także i całego Sądu Rejonowego, czy też i wsparcia zewnętrznego w postaci aktywizacji działań zmierzających do pozyskania dodatkowych stałych biegłych sądowych o specjalnościach najczęściej wykorzystywanych na etapie opiniowania przez biegłych, czy też w specjalnościach, z zakresu których to brak jest w ogóle biegłych na liście biegłych sądowych Sądu Okręgowego w Rzeszowie. Kwestie wymagające zwrócenia uwagi wyróżniono w treści niniejszego sprawozdania pogrubioną czcionką. I to one właśnie powinny być przedmiotem pogłębionej analizy, a następnie dyskusji, której to wynik prowadzić winien ostatecznie do sformalizowania czynności podejmowanych na etapie postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych, jak również wypracowania skutecznych metod nadzoru przewodniczących i kierowników sekretariatu celem kontroli podejmowanych w tym zakresie czynności. Efekt takich czynności winien wyrażać się ostatecznie w skróceniu etapu prowadzenia dowodu z udziałem biegłych sądowych, co zapobiegać winno przecież nieuzasadnionemu starzeniu się spraw.

W ramach natomiast wniosków końcowych podnieść należy, iż z uwagi na fakt, że w wiele czynności podejmowanych na etapie prowadzenia dowodu z opinii biegłych sądowych dotyczy ostatecznie dziedziny, w której sędziowie są niezawiśli, oddziaływanie na zakres i przebieg tychże czynności w ramach

wewnętrznego nadzoru administracyjnego w drodze wydawania stosownych zarządzeń nadzorczych nie jest obiektywnie możliwe, a kontrola podejmowanych w ramach postępowania dowodowego czynności procesowych, jak i ocena ich wpływu na orzeczenia zapadające w toku postępowania możliwa jest – co do zasady – na etapie kontroli instancyjnej, podjętej w następstwie inicjatywy procesowej stron procesu (uczestników). Brak jest też obiektywnej możliwości wdrożenia systemu kontroli czynności w sprawach indywidualnych, w tym terminowości podejmowania każdej indywidualnej czynności z tego zakresu, już choćby z uwagi na znaczną ich liczbę. Istnieje natomiast obiektywna możliwość zwrócenia uwagi na konieczność weryfikacji metodyki pracy przewodniczących i kierowników sekretariatu wydziału w zakresie czynności podejmowanych na etapie postępowania dowodowego z udziałem biegłych sądowych, w kierunku wyeliminowania czynności zbędnych lub ustawowo niedopuszczalnych, przy wyraźnym rozróżnieniu kompetencji na etapie podejmowania indywidualnej czynności przewodniczącego i kierownika sekretariatu wydziału, sformalizowania procesu egzekwowania od biegłych podjętych przez nich obowiązków, z unikaniem nieuzasadnionych przypadków przedłużania terminów do wykonania opinii, wraz z wdrożeniem czytelnego, a jednocześnie jednolitego na szczeblu obu wydziałów systemu ich egzekwowania.

Na szczeblu natomiast Sądu Rejonowego w Rzeszowie Prezes Sądu Rejonowego powinien rozważyć konieczność opracowania procedury kontroli terminowości wykonywania czynności związanych z prowadzeniem dowodu z opinii biegłego sądowego przez Sekretariaty obu wydziałów cywilnych tego Sądu, tak samo zresztą, jak i terminowości realizowania obowiązków przez biegłych sądowych, przy wykorzystaniu narzędzi systemu informatycznego, w którym to prowadzona jest obecnie kontrolka WAB, następnie procedury niezwłocznego informowania sędziego referenta o konieczności wydania przez niego lub Sąd, na etapie prowadzenia dowodu z opinii biegłych, zarządzenia lub postanowienia, z jednoczesnym przedstawieniem mu akt sprawy, organizacji czynności Sekretariatu w tym zakresie (np. poprzez zlecenie jednemu z pracowników prowadzenia i kontroli wpisów w kontrolce WAB), jak i procedury kontroli w zakresie realizowania przez Kierownika Sekretariatu

0203 7

(lub upoważnionego przez niego pracownika) obowiązków opisanych w § 5 ust. 2 pkt. 1 i 2, § 8 ust. 1, § 9 ust. 1 pkt. 10 czy wspomnianego już § 86b ust. 1 pkt. 5 instrukcji sądowej.

SSO Krzysztof Żołnierczuk

Wizytator do spraw cywilnych i wieczystoksięgowych
Sądu Okręgowego w Rzeszowie